

Сей виступ Василянина проти православних дуже обурив деякі галицькі круги й пресу, навіть тих, які одиноким спасенням українського народу бачуть тільки в католицизмі, під покровом Ватикану. Обурив він їх з двох причин: по перше, се поширює і так широку прірву між Українцями православними і греко-католиками, а по друге — се шкодить інтересам „св. Унії”.

Що-ж до нас в Канаді, то повисші слова Василянина нас не здивували. Ми до таких „релігійно-моральних” проповідей привикли ще від часу, коли між канадійськими греко-католиками зявилися піпи. Ну, а щоби бути справедливими, то треба сказати, що й українське греко-католицьке духовенство не стоїть в сім згляді гірше від піпів. А всі вони закриваються „засадами” Ісуса Христа — не ми, мовляв, накидаємося й виклинаємо „схизматиків”, але Христові „засади”. І так распинають Христа в друге.

Якийсь Хмурий, в 28 ч. перемиського „Українського Голосу” завзиває греко-католиків в Галичині, щоби ті „запротестували то домагалися (від Поляків) звороту греко-католицькій церкві загарбаних (Поляками) православних церков на Волині”.

Що се значить? А ось що. Поляки силою відбирають від православних Українців на Волині церкви й перетворюють їх на костели. Греко-католики в Галичині, як також в Канаді й Америці, відносилися до сього байдуже — що їх то обходить, що Поляки відбирають „схизматикам” церкви? Та ось знайшовся між ними один „совісний” й закликає українських греко-католиків до протесту. Та тільки не думайте, що до протесту проти безправного відбирання православних церков. Ні! Він протестує проти того, що Поляки загарбавши православні церкви не віддали їх греко-католикам, але затримали собі. Ось що то значить „брат” — як не заплаче, то бодай скривиться...

Рим не перестає робити заходи, щоби приєднати до себе східну — православну — церкву. Питання об'єднання східної церкви з західною дотикає 35 мільонів православних Українців. Українці греко-католики числом около 4 мільони також хочуть, щоби православні Українці стали греко-католиками, бо об'єднання церков лучиться тісно з національними інтересами.

Ми, православні Українці, також віримо, що весь український народ повинен належати до одної церкви, бо тільки тоді буде в нас зєднаний фронт і в національних справах. Не розуміємо тільки, чому Українці мали б об'єднатися в чужій, ворожій церкві — католицькій, а не в своїй рідній — Українській Православній? Не розуміємо, також, чому 35 мільонів православних Українців мали б іти за 4 мільонами греко-католиків, а не навідворот? Се пригадує нам „спільку” двох кумів. Каже одна кума другій: „Кумо, гей, кумо, зложімся на кварту горівки. Ви дайте 18 крейцарів, а я дам два, і будемо забавлятися”.

В чотирох числах перемиського „Укр. Голосу” (в 30, 31, 32 і 33) була надрукована довша стаття п. з. „Невидима рука”, якої автор, „Жонатий священник”, доказує, що заведення примусового celibату між греко-католицьким духовенством се політика Польщі, бо так лекше буде греко-католиків златиншити а з тим і спольшити. В однім уступі тої статті читаємо таке:

„І мріють тай потишаються (себто Поляки, а чому не Рим, того не знаємо), що вже недалекий час, яких найбільше 50—60 літ мине і в „Східній Малопольщі” не стане греко-католицького клиру і буде одно латинське стадо під латинським пастиром. І може вже який інжинір-мистець рисує плян майбутнього музею-архіву в Варшаві під назвою: „Muzeum ramiątek po byłych Uniatkach Małopolski wschodniej”.

Автор, розуміється, не вірить, що таке коли станеться (як він думає сьому запобічи, глядіть пониже), але можемо сміло сказати, що коли наші браття в Галичині не опам'ятаються завчасу, й не побачуть, що вони самі собі гріб копають, то й справді буде колись в Варшаві такий музей, і дуже можливо, що зложить його таки сам граф Андрей Шептицький. Він знає, що Українці на музеї дуже ласі.

Але автор „Невидимої руки” не боїться заходів Поляків (?) златиншити й спольшити греко-католиків, бо:

„Ми ще потрафимо відстояти свій тисячлітній, св. Апостольською Столицею загарантований привілей. Ще народ упіменеться за своїм духовенством де слід... Як упадуть у стіп Апостольського Святого Престола петиції з 3000 парохій з 4,000,000 підписів, як поїде тамтуди одна — друга депутація світлих мужів з нашої еліти, то воно не може скінчитися для нас непригожим вислідом.”

Так і хочеться крикнути: „Раби, раби, доки будете лизати руку, котра місто хліба дає вам камінь? Коли вже

раз пробудиться у вас людська гідність і не дозволить облудному Римови водити вас більше за ніс? Коли вже раз зрозумієте, що світ з погордою дивиться на рабів, які повзають у ніг свого пана? Коли вже раз зрозумієте, що вам дорога на схід, а не на захід, що в Києві, а не в Римі, шукати вам релігійної правди, волі, справедливості? Коли вже раз!?”

Свящ. С. В. Савчук.

ДОКУМЕНТ ЧАСУ.

(Читайте і судіть).

В 41 ч. „Кетолик Реджістер” з 9 жовтня, с.р., який виходить в Торонто і є найповажнішим католицьким органом в Канаді, появилася слідуєча интересна стаття, яку наводимо в цілости в як найточнішій перекладі.

Рутенська проблема.

Обіжник про українське питання, який видав Впреосв. Архиепископ МекНіл до духовенства торонтської архидієцезії був відчитаний минулої неділі по всіх церквах. Рутенська проблема досягла степеня кризи і під проводом Його Ексцеленції монсініора Петро ді Марія, Апостольського Делегата, дієцезії Канади подають помічну руку для розв'язання сьої замотаної проблеми.

Ми мусимо вратувати для Церкви бодай те, що з Рутенців ще остало. До тепер ми ще не сповняли сього обов'язку супроти наших українських братів-католиків. Прийшла, отже, година, коли ми можемо дати і то дати щедро, щоби вратувати душі тисячів наших канадійських братів. Слова архиепископа Торонта повинні дати богато до думання:

Торонто, 1 жовтня, 1924.

„Дорогий Отче!

Сього року робиться збірка по всіх дієцезіях Канади на те, щоби дати спромогу епископови Русинів в Канаді залагодити пекучі фінансові зобов'язання та вратувати потрібні інституції. Дві з сих інституцій є:

Колегія в Йорктоні і католицький тижневик друкований на українській мові в Вінніпегу (підчеркнення наші). Поклик вийшов від архиепископів з Ст. Боніфес і Вінніпегу, які були назначені Апостольським Делегатом, як комісія для розглянення положення і пороблення зарадчих кроків. В своїй відозві архиепископи зазначають, що „українська проблема є найповажніша і найбільше заплутана, яка стоїть перед церквою в Канаді в теперішній часі”. Вони додають:

„Можна без пересади сказати, що найстаранніші змагання рутенського епископа і духовенства, в сполуці з симпатичним заінтересованням і щедрою помічю зі сторони римо-католиків не допоможуть, щоби затримати велике число сих людей при церкві. Ворожі сили, уставлені проти них, є за сильні, щоби можна було припинити численні відступлення від церкви. Від самого приїзду Українців до Канади провадилися зі сторони перетягаючих на иншу віру чинників сильні старання, щоби ограбити їх з католицької віри, і ці старання продовжуються до тепер з впертістю гідною ліпшої справи. Нема нічого дивного, що ці старання увінчалися деяким успіхом, бо все складалося на успіх. Люде приходили тисячами без своїх священників, матеріальний добробут і незалежність, які приходили до них в нагороду за тяжку працю, робили їх байдужими, релігійні вчинки пособляли сильному розвоєви самолюбства через засновування даремних шпиталів, аптек і шкіл в найсильніших національних центрах. Найшовшися в новім положенню, до якого увесь їх попередній життєвий досвід не давав їм ключа — не дивно, що бідні імігранти були розположені слухати зрадливого голосу облуди, який грав на упередженнях, відзивався до їх гордості та задовольвав їх потреби. Щоби перестеречи, порадити, пояснити — не було нікого, хіба, в найліпшій разі, то тут, то там тільки принагідний вартовий, котрого голос ніколи не виходив поза межі парохії.”

Я стояв близько сєї проблеми через 14 років і не вагаюся сказати, що католики в Канаді могли були вратувати віру українських імігрантів. Се значить, вони могли були дати їм поміч в виді шкіл і шпиталів, які приходили від протестантських організацій, стали середником підкопання їх віри. Стараймося вратувати бодай те, що ще лишилося.

Ваш щирий

† Н. МекНіл,
Архиепископ Торонта.

Коментарі злишні.

Один із найтемніших забобонів — се забобон людей науки, що людина може жити без віри.

Л. Толстой.